

Shanghai in foto's

In Shanghai wonen circa twintig miljoen mensen. Dat betekent drukte, een mierenhoop van anonieme mensen. Deze mensen hebben echter een gezicht. Het zijn individuen met eigen levens. Fotograaf Aart Kooij geeft in dit fraaie fotoboek een beeld van het individu. Hij haalt de mens uit de massa en geeft hem een eigen – vaak ontroerend en verrassend – gezicht.

tekst Alwin Setija
fotografie Aart Kooij

Een bezoeker aan Shanghai met slechts een oppervlakkige kennis van het roemruchte verleden van deze stad zou waarschijnlijk bij de eerste kennismaking vooral vol bewondering omhoogkijken en zijn cameralens richten op de skyline met zijn vele hoogbouw.

Zoevend over de nieuwe fly-overs haast hij zich verder naar het Alwin Setija Shanghai Museum of de Yu-tuin in de binnenstad, tussendoor snel wat winkelen of eten, om vervolgens misschien wel met meer dan vierhonderd kilometer per uur in de zweeftrein naar het vliegveld door te reizen naar de volgende stad. Heeft hij Shanghai dan wel echt gezien?

Fotograaf Aart Kooij had bijna vier jaar de tijd om rustig de stad tot in alle uithoeken te observeren. Zijn fotografische portret van de stad, in kleur en zwart-wit, is prachtig gedrukt en gebonden in China. Het boek

opent met jongeren op de historische *Bund* die, wellicht Japanse toeristen na-apend, het V-teken maken met hun vingers. 'Shanghai is een stad met een interessanter verleden dan heden,' hoorde Aart Kooij buitenlanders die in Shanghai werken wel eens klagen. 'Shanghai is een stad zonder *soul*, de *hardware* is wel aanwezig, maar het ontbreekt nog aan de *software*,' beweren anderen. De stad heeft dan misschien nog niet de verfijndheden van een Parijs, Londen of New York, maar het is hard bezig en ambitieus genoeg om een interessantere toekomst te creëren dan haar verleden ooit was.

Shanghai is een jonge stad voor Chinese begrippen: in 1840 was het nog een slaperig vissersstadje omgeven door moerassige polders. Het naburige Suzhou is vele eeuwen ouder. Het is een stad met een turbulent verleden, waar in 1921 de Communistische Partij werd

opgericht. In de jaren '30 was Shanghai het financiële en economische centrum van Azië, maar ook de stad van opiumkitten, criminele bendes en bordelen. Na de overname door de communisten in 1949 werd Shanghai zwaar gestraft: de 'Hoer van Azië' moest boeten voor haar zonden en collaboratie met de kapitalistische buitenlanders. Er gingen zelfs stemmen op om alle gebouwen aan de *Bund*, de symbolen van kapitalisme en koloniale overheersing, af te breken. Echter, die waren zo stevig gebouwd door de Britten dat dit alleen zou lukken met dynamiet en dat was simpelweg niet voorhanden in 1949. Shanghai zonk daarna in een diepe slaap om pas in de jaren '90 te ontwaken. Het was niet Shanghai maar Guangzhou, en later Shenzhen, die de pioniers van het economische wonder werden sinds de invoering van het Open-Deurbeleid in 1978.

In de tweede helft van de jaren '90 leek Shanghai eindelijk te ontwaken uit zijn schone slaap. Vandaag spreken we over een metro-pool van bijna twintig miljoen inwoners. De stad is als de 'Big Apple' van China, het is een magneet voor mensen uit de omliggende provincies, gelukszoekers die al het werk verrichten dat de lokale bevolking niet meer wil doen. De immigranten bevolken de bouwputten, werken in restaurants of kapsalons, maken huizen schoon of werken als kindermisje. Al die mensen moeten onderdak en te eten hebben. Zo is de stad hard bezig met een grondige renovatie van de volkswijken en met de bouw van nieuwe betonnen voorsteden waar de *Bijlmermeer* bij verbleekt.

'De Shanghainezen zijn arrogant en kijken neer op de andere Chinezen,' zo merkte een vriend van Kooij uit Peking op. Het is geen wonder dat zij trots zijn, dat zijn ze al altijd al >

geweest op hun stad. Zo geloven ze oprecht dat hun stad steeds meer op Hongkong gaat lijken, sterker nog, dat het Hongkong binnenkort voorbij gaat streven. Aart Kooij brengt in bijna elke foto van zijn boek deze trotse Shanghaiëzen in beeld, oorspronkelijke en nieuwe bewoners. Het draait in dit prachtige fotoboek om de mens die hoe dan ook overeind blijft in het snel veranderende, dynamische, stedelijke landschap. Het gaat vaak over de nieuwe Shanghaiëzen; de nieuwkomers die aan de rafelige randen van de stad een armetierig bestaan leiden, vuilnis recyclen, straten vegen, op de bakfiets een zware lading stenen vervoeren, bouwvakkers die werken en slapen op het bouwterrein en boeren van buiten die hun waren op de markt komen verkopen. Hij portretteert immigranten die werken als stadswacht of portier in hun uniform, personeel in de restaurants, opgedirkte meisjes in kapsalons en bedelaars voor de luxueuze winkelpuien.

Ook slapende mensen heeft Kooij stiekem op de lens weten te vereeuwigen: een jongetje dat dut tussen grapefruits in een karretje, de toiletjuffrouw in een openbaar toilet, bouwvakkers op straat op een dun bamboematje, of de wijdbeens slapende man in de middenberm van een drukke autoweg met een tot op zijn knieën opgetrokken broek.

Een ander fotogeniek onderwerp: Shanghaiëzen die zich totaal niet schamen om in pyjama de straat op te gaan om boodschappen te doen, het hondje uit te laten of op de brommer rond te rijden. En vooral veel kinderen en jongeren prijken op de pagina's. De fotograaf heeft ze vastgelegd vanuit een laag camerastandpunt, met de ouders of grootouders in beeld: kinderen spelend op de biljarttafel, een plussend jongetje, een peuter in een fietsmandje, een jongetje in een slop met als vreemd contrast een mooie dure kinderfiets in de deuropening.

Het boek sluit af met een foto van een klas kleuters die net uit school komt en de fotograaf omsingelen, met hun vingers opnieuw het V-teken makend in de lucht. Een alleszins positief en optimistisch portret van bewoners van een stad, die wellicht over enige tijd met een zekere nostalgie dit boek open zullen slaan. 友

SHANGHAI IN GEZICHTEN
Aart Kooij
Uitgave van de Bijenkorf, 2005
prijs 29,50 euro